МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИФРОВИХ, ОСВІТНІХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
_____ Галина ГЕРАСИМЧУК
«28» серпня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ Надія КОВАЛЬЧУК
«29» серпня 2026 р.

СИЛАБУС

з освітнього компонента «Історія та культура України»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – К Безпека та оборона
спеціальність – К10 Цивільна безпека
освітня програма – Цивільна безпека

Кафедра соціогуманітарних технологій

Силабус склав(ла) доцент кафедри соціогуманітарних технологій, к.іст.н., доцент Михайло КОСТЮК

Силабус затверджений на засіданні кафедри соціогуманітарних технологій, протокол № 2 від «28» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри к.і.н., доцент Оксана ЖУК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення освітньої програми «Цивільна безпека», протокол № 1а від «28» серпня 2026 р.

Гарант ОП «Цивільна безпека» к.т.н., доцент Валентина ФЕДОРЧУК-МОРОЗ

Схвалено науково-методичною радою університету, протокол № 1/а від «29» серпня 2026 р.

Затверджений силабус онлайн:
https://e.lntu.edu.ua/syllabus/3981

Луцьк – 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «Історія та культура України»

Освітня програма	Цивільна безпека
Галузь знань / Спеціальність	К Безпека та оборона / К10 Цивільна безпека
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	нормативна
Мова викладання	українська
Обсяг	4 кредити ECTS / 120 годин, семестр 2
Форма контролю	залік
Викладач(і)	к.іст.н., доцент Михайло КОСТЮК

1. Мета і завдання дисципліни

Мета: ● Формування у студентів високої патріотичної самосвідомості, національної гідності, правдивості в оцінці подій і фактів історії України, її державності та культури в умовах інформаційної війни, сучасних викликів та загроз для української державності.
● Виховання патріотичних і морально-етичних переконань спеціаліста, причетності до тисячолітньої історії та культури українського народу, як складової частини європейського цивілізаційного простору.
● Прищеплення спеціалістам навичок наукового-критичного аналізу наукової літератури та інформаційних джерел, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей історичного розвитку та сучасних історичних процесів.

Завдання: ● Використання новітніх здобутків історичної науки у викладанні вітчизняної історії.
● Забезпечення реалізації в навчальному процесі принципів історизму і об’єктивності в оцінці фактів, явищ, подій.
● Гуманістичної спрямованості історичної освіти, орієнтованості її на пріоритет загальнолюдських цінностей.
● Досягнення наступності в історичній освіті на етапі вищої школи у порівнянні із загальноосвітньою школою.

Пререквізити: Професійна та академічна комунікація, Політичні та соціальні студії

2. Компетентності

ІК — інтегральна компетентність: Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

ЗК01 — Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, праві свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02 — Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Структура дисципліни, розподіл годин, зв'язок тем з компетентностями

№	Назва теми	**Лекції** денна/ заочна	**Практ./ Семін./ лаб** денна/ заочна	**Самост. робота** денна/ заочна	**Разом**	**Методи навчання**	**Методи оцінювання**	**ЗК та СК**
Змістовий модуль 1. Історія та культура України з найдавніших часів до кінця XIX ст.								
1	Тема 1. Доісторична доба української історії	3/–	1/–	7/11	11/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК02, ЗК01
2	Тема 2. Україна-Русь (IX–XIV ст.).	3/2	2/2	8/12	13/16	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК02, ЗК01
3	Тема 3. Україна в період Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.	3/–	1/–	7/11	11/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК02
4	Тема 4. Українська національна революція XVII ст. Українські землі в кінці XVII –XVIII ст.	3/–	2/–	8/11	13/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК01, ЗК02
5	Тема 5. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій.	3/–	2/–	8/11	13/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК02
Змістовий модуль 2. Історія та культура України в XX – на початку XXI ст.								
6	Тема 6. Державно-правове відродження України в період національно-демократичної революції 1917-1920 рр.	3/2	1/–	7/11	11/13	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК01, ЗК02
7	Тема 7. Україна між двома світовими війнами.	3/–	1/–	7/11	11/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК01, ЗК02
8	Тема 8. Українські землі у роки Другої світової війни та повоєнне десятиліття.	3/–	1/–	7/11	11/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК01, ЗК02
9	Тема 9. . Україна в умовах комуністичного тоталітарного режиму (середина 1950-х-початок 1990-х рр.).	3/–	2/–	8/11	13/11	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	
10	Тема 10. Національно-державне відродження українського народу. Розбудова незалежної держави.	3/–	2/2	8/12	13/14	МН1, МН2, МН5, МН6	МО2, МО4, МО7, МО9	ЗК01, ЗК02
	Разом	**30/4**	**15/4**	**75/112**	**120/120**			

Легенда: ЗК — загальна компетентність (номер за п. 2); СК — спеціальна (фахова) компетентність (номер за п. 2). Повне формулювання кожного коду наводиться в ОП / стандарті спеціальності.

Методи навчання: МН1 — словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 — практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН5 — відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 — самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання: МО2 — усне або письмове опитування; МО4 — тестування; МО7 — презентації результатів виконаних завдань та досліджень; МО9 — залік.

4. Результати навчання

ПРН01. Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.

ПРН02. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

ПРН03. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

ПРН05. Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.

5. Цілі сталого розвитку

ЦСР 4 – Якісна освіта

ЦСР 10 – Скорочення нерівності

6. Неформальна освіта

Рекомендовані курси, тренінги, стажування та інші: результати навчання, здобуті у формальній, неформальній чи інформальній освіті, можуть бути визнані відповідно до процедур ЛНТУ. Підтвердженнями можуть бути сертифікати тематичних тренінгів, вебінарів чи онлайн-курсів разом з описом досягнутих результатів навчання та, за потреби, коротке верифікаційне завдання або портфоліо.

7. Критерії та форми контролю

Оцінювання — за 100-бальною шкалою (національна шкала / ЄКТС). Підсумковий бал = поточний контроль (30 %) + ІЗ/КПІЗ (10 %) + модульний контроль (60 %).

Академічна доброчесність: самостійне виконання завдань; коректне посилання на джерела; позначення частин тексту, згенерованих засобами ШІ. Порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Зміст тем

Тема 1. Доісторична доба української історії

Предмет і завдання курсу «Історія та культура України». Проблеми етногенезу (походження народів) та державотворення, визначення українського етносу та його місця в колі європейських народів. Місце вітчизняної історії та культури в системі вузівського навчання. Джерела та історіографія курсу. Характеристика архівних і опублікованих джерел. Держава – як базовий інститут політичної системи і політичної організації суспільства. Типи держав. Феномен історії України, її державності та культури.

Археологічні дослідження території України. Поява людини. Первісні люди та їх спосіб життя. Неолітична революція. Трипільська культура. Традиції трипільської культури в культурах пізніших народів. Розвиток землеробства і скотарства. Археологічні культури епохи міді-бронзи.

Перші писемні відомості про племена кіммерійців, таврів, скіфів, сарматів. Перші протодержавні утворення. Економічні зв'язки з країнами Середземномор'я та Передньої Азії.

Античні міста-держави (поліси) Північного Причорномор'я та їх культура.

Найдавніші писемні та археологічні джерела про слов'ян. Початок Української держави. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії. Велике переселення народе і зміна етнічної карти Євразії. Виокремлення східних слов'ян.

Розселення і заняття східних слов'ян. Суспільний і політичний лад антів. Військова демократія як перша спроба прямих предків українського народу створити власне державне утворення.

Культура, звичаї, вірування, побут східних слов'ян.
Перші державні об'єднання східнослов'янських племен на Середньому Подністров'ї. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI–IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян.

Тема 2. Україна-Русь (IX–XIV ст.).

Передумови утворення Київської Русі. Особливості державотворчого процесу у Східній Європі. Походження термінів «Русь», «Руська земля». Київ як політичний центр полянського союзу племен. Перетворення Києва на державний центр східнослов'янських племінних союзів.
Теорії походження Київської Русі. Соціально-економічні і політичні фактори об'єднання слов'ян. Утворення міст. Розвиток і характер землеволодіння.
Князь Олег. Утворення Київської Русі. Соціально-економічний розвиток. Внутрішні та зовнішні фактори розвитку Київської держави за Ігоря, Ольги, Святослава.
Відносини Русі з кочівниками. Військові походи князів. Розширення кордонів Руської держави. Етнічні процеси в Київській Русі. Початок формування української народності. Русь і Візантія. Шляхи проникнення християнства на Русь.
Хрещення Русі та його історичне значення. Київська митрополія. Володимир Великий та Ярослав Мудрий.
Соціально-економічний розвиток. Соціальна структура населення. «Руська правда».
Культура Русі-України. Міжнародні зв'язки і місце Русі-України в історії Європи.
Причини ослаблення влади київських князів. Володимир Мономах і його боротьба за державну єдність Русі. Причини роздробленості Русі. Форми земельної власності. Зростання політичної і економічної могутності місцевих центрів. Розвиток міст, ремесла і торгівлі. Соціальна структура населення. Найголовніші риси формування політичного ладу київської Русі: роль князя і знаті; військо – «вої». Київська Русь – ранньофеодальна монархія. Віче – як демократична сторона політичного устрою Київської Русі. Двірцево-вотчинна система управління.
Продовження процесу формування української народності. Проблема генезису української народності в історіографії. Етноніми «русичі», «русини», «руські люди» та їх ідентифікація. Перші згадки про етнотопонім «Україна», Державні утворення Середнього Подніпров'я, Київська, Чернігівська, Переяславська держави - «землі».
Економічне і політичне зростання Галицького князівства. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславичів. Роль боярства в політичній історії Галицько-Волинського князівства. Ярослав Осмомисл. Протистояння експансії польських і угорських феодалів. Роман Мстиславович.
Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинського князівства. Виникнення і зростання міст. Суспільно-політичний і адміністративний устрій.
Боротьба Русі проти монголо-татарської навали. Південно-західні руські князівства під ігом Золотої Орди. Ідея єдності Русі. Спроби Данила Галицького організувати антиординську коаліцію держав. Культура та міжнародні відносини Галицько-Волинської держави.

Тема 3. Україна в період Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.

Інкорпорація Русі Литвою. Державно-політичний, економічний, культурний і релігійний вплив українських земель на Литву. Боротьба Литви і Московського князівства за давньоруську спадщину.
Загарбання українських земель Польщею. Польська цивілізація і Русь. Виникнення і наростання національної, соціальної і релігійної конфронтації.
Взаємовідносини українських земель й Кримського ханства. Українські землі як об'єкт боротьби між Варшавою та Москвою.
Виникнення козацтва. Запорозька Січ як перехрестя багатьох культур і релігій, центр консолідації українських національних сил.
Подальший розвиток українського етносу. Розвиток української культури у XIV–XVII ст.: церковні братства та їхня культурно-освітня діяльність, розвиток книгодрукування, освіти, науки, літератури, архітектури, образотворчого мистецтва і музики, козацькі літописи.

Тема 4. Українська національна революція XVII ст. Українські землі в кінці XVII –XVIII ст.

Україна напередодні Визвольної війни. Посилення кріпосного гніту. Зростання національно-

релігійного гноблення. Характер, рушійні сили і мета Визвольної війни. Богдан Хмельницький.
Основні етапи війни. Перемоги під Жовтими Водами і Корсунем. Битва під Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зборівський договір. Молдавські походи козацтва. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Розгром польського війська під Батогом, бої під Монастирищем і Жванцями. Жванецька угода.
Українсько-російські зв'язки в роки війни. Переяславсько-московський договір 1654 р., його оцінка в історіографії.
Ліквідація старого державного ладу і зародження української козацької держави. Адміністративно-територіальний устрій, органи влади, організація господарсько-фінансового життя та соціальна структура. Дипломатична діяльність. Збройні сили.
Відновлення війни з Польщею. Вступ Швеції у війну з Польщею. Створення коаліції проти Польщі. Війна України в союзі з Семигородом і Швецією.
Гетьман Іван Виговський. Гадяцький договір. Юрій Хмельницький.
Розчленування України на Лівобережжя і Правобережжя. Україна у політичних планах Росії, Польщі, Росії і Туреччини. Дальше обмеження автономії України. «Вічний мир» і остаточне закріплення поділу України.
Соціально-економічні наслідки Визвольної війни. Зміна соціального і національного складу населення. Форми землеволодіння. Розвиток сільського господарства. Цехове ремесло та промисли, внутрішня і зовнішня торгівля. Адміністративно-політичний устрій Лівобережної України і Слобожанщини.
Наступ на політичну автономію України. Правління гетьмана Івана Мазепи. Участь України у Північній війні. Смерть І. Мазепи. Гетьман у вигнанні Пилип Орлик та його «Конституція».
Інкорпораційна політика царизму. Останній гетьман України К. Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Ліквідація полково-сотенного та судового устрою Гетьманщини. Закріпачення селян Лівобережної України. Поширення на українську козацьку старшину прав російського дворянства.
Україна в російсько-турецьких війнах другої половини XVIII ст. Заселення Південної України. Чужоземні поселення на Півдні України. Виникнення чорноморських портів і міст.
Культура України XVII – початку XVIII ст.
Запорозька Січ та її стосунки з Гетьманщиною. Запорожці у боротьбі проти татаро-турецької агресії. Запорозька Січ під час Північної війни. Участь запорожців у російсько-турецьких війнах. Запорозька Січ і повстанський рух на Правобережній Україні. Ліквідація Запорозької Січі. Задунайська Січ. Утворення Чорноморського козацтва. Переселення козаків на Кубань. Побут, звичаї, система навчання і виховання, культура запорожців.
Правобережна Україна у XVIII ст. Розвиток фільваркової системи господарювання. Відновлення панщини. Організація слобод. Економічний розвиток міст. Церковне життя. Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Коліївщина.
Адміністративний устрій і становище західноукраїнських земель під чужоземним ігом. Полонізація православної шляхти. Релігійні відносини. Занепад братств. Рух опришків.
Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські землі в складі Молдавського князівства. Поширення на Буковину влади Австрії.
Поділи Польщі та їх наслідки для України.

Тема 5. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій.

Адміністративно-територіальний устрій і чисельність населення. Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства. Стан сільського господарства. Промисловість. Торгівля. Транспорт. Загострення соціальних суперечностей. Поширення кріпацтва на Південну Україну.
Декабристи в Україні. «Південне товариство». «Товариство об'єднаних слов'ян». Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830–1831 рр. на Україну.
Початок українського національного відродження. Кирило-Мефодіївське товариство та його діяльність. Роль Т.Г. Шевченка в українському національному русі.
Криза кріпосницького господарювання. Антикріпосницькі рухи в Галичині і на Буковині. Економічне становище Буковини і Закарпаття у складі Австрійської монархії.
Діячі українського національного руху в Галичині. «Руська трійця». Західноукраїнські землі в революції 1848–1849 рр. Головна руська рада. Селянство в революції. Лук'ян Кобилиця.

Скасування панщини.
Маніфест і Положення 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України.
Реформи 60–70-х років: земська, міська, судова, фінансова, військова. Історичне значення реформ. Перехід від мануфактури до фабрики. Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу.
Стан сільського господарства. Кріпосницькі пережитки у землеволодінні і землекористуванні. Поглиблення соціального розшарування села.
Зростання міст. Класи і стани українського суспільства. Становлення української нації.
Український національний рух. «Хлопоманство». Українські громади. Наукова і освітня діяльність громадівців. Громадівський соціалізм. Студентські громади. «Братерство тарасівців». «Молода Україна». Селянський рух. Поява народників і «ходіння в народ». «Чигиринська змова». Народовольці в Україні. Робітничий рух. Перші робітничі організації, їх ідеологія і програми. Марксистські гуртки. Перші соціал-демократичні організації. Перші політичні партії.
Становище української культури в умовах російського царизму: русифікація та культурна асиміляція українців. Культурні зрушення у першій половині XIX ст.: початок національного відродження, відкриття університетів в Харкові і Києві, розвиток літератури і мистецтва, музики, театру, архітектури та живопису. Піднесення української культури у другій половині XIX ст.: розвиток освіти і науки у пореформений період, фольклорно-етнографічні дослідження, подальший розвиток української літератури, музики, театрального мистецтва, архітектури і образотворчого мистецтва. Роль української інтелігенції і підприємців-меценатів у розвитку української культури.
Економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848–1849. рр. Чужоземний капітал у промисловості. Становище робітників. Національний склад буржуазії і робітників.
Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Перша хвиля української трудової еміграції на Американський континент.
Суспільно-політичний рух після революції 1848–1849 рр. Москвофіли і народовці. Виникнення Української соціал-демократичної і Української національно-демократичної партій.
Національне відродження та розвиток української культури в західноукраїнських землях. Роль УГКЦ у розвитку української культури.

Тема 6. Державно-правове відродження України в період національно-демокра-тичної революції 1917-1920 рр.

Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Економічна криза 1900–1903 рр. Робітничі страйки 1903 р. Масові селянські виступи.
Земсько-ліберальна опозиція царизму. Загальноросійські і українські партії в Україні. Українська політична думка на початку XX ст. Студентський рух. Кооперативний рух.
Україна в демократичній революції 1905-1907 рр. Позиції політичних партій в революції. Робітничі страйки в Україні після «кривавої неділі». Виникнення рад робітничих депутатів. Збройні виступи у Харкові, Олександрівську, Донбасі. Державна Дума.
Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. «Просвіти» в українському русі. Українська думська громада.
Столипінська аграрна реформа, її економічні та політичні наслідки. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу.
Діяльність українських партій і організацій в післяреволюційну добу. Робітничий і селянський рух. Українське питання в Державній Думі.
Західноукраїнські землі на початку XX ст. Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Кооперативний рух. Поява українських організацій «Січ», «Сокіл», «Пласт». Культурно-просвітницький рух. Церковне життя. Активізація переселенського руху за океан. Життя української діаспори в США і Канаді.
Україна в Першій світовій війні. Воєнні дії на території України. Національно-визвольний рух в умовах війни. Товариство українських поступовців. «Спілка визволення України». Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Антивоєнний рух народних мас.
Розвиток культури. Освіта і наука. Український театр. Зародження українського художнього

кіно. Посилення громадського інтересу до українського фольклору.
Лютнева демократична революція 1917 р. Становище в Україні після повалення царизму. Піднесення національно-визвольного руху. Утворення Центральної Ради, її соціальна база, програма. Утворення рад робітничих, селянських та солдатських депутатів. Програми і цілі українських та загальноросійських політичних партій в Україні.
Роль Центральної Ради у формуванні української національної державності. Всеукраїнський національний конгрес 7-8 квітня 1917р. Курс на автономію України.
Взаємовідносини Центральної Ради та Тимчасового Уряду. І Універсал Центральної Ради. Формування Генерального секретаріату. ІІ Універсал Центральної Ради. Липнева криза Тимчасового уряду та утворення української автономії. Поглиблення економічної кризи та погіршення становища трудящих України влітку та восени 1917 року.
Ставлення різних політичних сил та партій України до збройного повстання у Петрограді в жовтні 1917 р. Боротьба проти органів Тимчасового уряду в Україні. Збройні повстання у Вінниці і Києві. ІІІ Універсал Центральної Ради. Утворення Української Народної Республіки. Підсумки виборів до Всеросійських Установчих Зборів в Україні. Боротьба більшовиків за владу. Виникнення в Україні радянського уряду. Вторгнення більшовицьких військ з Росії. IV Універсал Центральної Ради. Прийняття Конституції УНР.
Участь представників Центральної Ради в мирних переговорах у Брест-Литовську. Підписання мирного договору з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією. Окупація України німецькими та австро-угорськими військами. Криза Центральної Ради навесні 1918 року.
Гетьманський і переворот. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського: внутрішня політика, зовнішньополітичний курс, національно-культурна політика. Падіння гетьманського режиму.
Утворення Директорії, її склад, соціальна база, політика. Відновлення УНР. С. Петлюра. Соціальні програми Директорії.
Революційні події 1918 р. на західноукраїнських землях. Політичні партії Східної Галичини. Утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР та ЗУНР 22 січня 1919 р. Війна з Польщею. Визвольний рух у Північній Буковині та в Закарпатті.
Інтервенція Антанти на півдні України. Партизансько-повстанська війна проти окупантів. Вигнання антантівських інтервентів.
Друга війна УНР і Радянської Росії. Встановлення влади рад в Україні на початку 1919 р. Декларація радянського уряду України від 25 січня 1919 р. Перша радянська конституція України. Більшовицька політика «воєнного комунізму» в Україні.
Селянський повстанський рух як історичний феномен. Політичні керівники руху. Цілі та характер селянських виступів.
Зайняття України військами А.Денікіна. Політика Денікіна в Україні. Війська УНР і ЗУНР у боротьбі з денікінцями. Повстанський рух в тилу денікінської армій. Визволення України від денікінських військ і відродження УСРР в кінці 1919 р.
Варшавський договір Ю. Пілсудського і С. Петлюри. Радянсько-польська війна. Розгром Врангеля. Ризький мирний договір.
Національно-державне відродження української культури. Процеси українізації у сфері освіти, українське книгодрукування, українські періодичні видання, діяльність «Просвіт», створення Української Академії наук, Української Академії мистецтв, Української Державної капели, Державного українського архіву, Національної галереї мистецтв, Українського історичного музею, Національної бібліотеки, державних українських театрів.
Основні уроки української національної революції.

Тема 7. Україна між двома світовими війнами.

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики, її впровадження та наслідки. Неп у сільському господарстві і промисловості. Голод 1921-1923 рр. на півдні України: причини і наслідки.
УСРР в системі «договірної федерації». Утворення СРСР та включення до його складу УСРР. Конституція СРСР 1924 р.
Курс на індустріалізацію країни. Проблема темпів індустріалізації. Перехід до директивного

планування. Ескалація репресій проти господарників і спеціалістів. Виробниче змагання. Ізотовський рух. Стахановський рух. Результати капітального будівництва у промисловості в роки першої і другої п’ятирічок.
Сталінський курс на «всеосяжну колективізацію» селянських засобів виробництва. Хлібозаготівельна криза 1928-1929 рр. Поворот до суцільної колективізації: причини, шляхи, методи, масштаби і наслідки. Деградація сільськогосподарського виробництва в одержавлених колгоспах. «Робота» хлібозаготівельних комісій. Голодомор 1933 р. і його наслідки. Колгоспи в системі командної економіки після 1933 р.
Політика коренізації, її особливості і наслідки. Досягнення і прорахунки українізації. Згортання, політики українізації. Національно-культурна політика державної партії в УРСР 30-х років. Боротьба з «буржуазним націоналізмом» і «націонал-ухильництвом». «Розстріляне відродження». Ставлення тоталітарного режиму до інтелігенції.
Умови і результати культурного розвитку в 30-х роках. Ліквідація неписьменності. Загальноосвітня і вища школа. Відродження університетської освіти. Запровадження атестації наукових кадрів. Діяльність АН УРСР. Національне відродження у літературі та мистецтві. Здобутки і трагічні сторінки української культури 20–30-х років ХХ ст.
Антирелігійна і антицерковна політика більшовицької партії.
Формування сталінського тоталітарного режиму в Україні. Зростання культу особи Сталіна. Репресії на Україні. Судові політичні процеси 30-х років. Чистка партії. Знищення керівництва КП(б)У.
Становище на західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Українське питання в політиці Польщі, Румунії, Чехословаччини. Головні політичні партії і організації українського національно-визвольного руху. Організація українських націоналістів. Роль греко-католицької церкви в суспільно-політичному житті Західної України. Розвиток української культури в західноукраїнських землях.
Мюнхенська змова і доля Карпатської України.

Тема 8. Українські землі у роки Другої світової війни та повоєнне десятиліття.

Укладення пакту Молотова-Ріббентропа. Початок другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України. Територіальні вимоги радянського керівництва до Румунії. Включення основної частини західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізація.
Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Акт відновлення Української Держави 30 червня 1941 р. у Львові. Воєнні дії на території УРСР у 1941-1942 рр. Початок народної боротьби в тилу ворога.
Німецький окупаційний режим. План «Ост». Адміністративний устрій окупованої України. Розгортання радянського і націоналістичного партизанського руху проти окупантів. Діяльність комуністичного підпілля і радянських партизанів. Утворення Української повстанської армії. Нова програма і тактика Організації українських націоналістів.
Визволення України від нацистської окупації у 1943-1944 рр. Взаємовідносини радянських партизанів з ОУН-УПА. Перехід націоналістів до тактики двофронтової боротьби.
Початок відбудовчих робіт. Особливості відбудови народного господарства України в умовах війни. Демографічні наслідки війни. Вклад українського народу в розгром нацистської Німеччини.
Українська культура в роки Другої світової війни. Евакуація культурних установ УРСР та їх діяльність у віддалених регіонах СРСР. Придушення українського національного життя на окупованих територіях. Культурні втрати України.
Труднощі відбудови народного господарства УРСР у повоєнний період. Голод 1946-1947 рр. Насильницька колективізація в західних областях України. Нова смуга масових репресій проти громадян України. Львівський церковний собор 1946 р. і ліквідація УГКЦ. Підпільно-партизанська боротьба ОУН-УПА з тоталітарним ладом.
Включення УРСР у світову політику як однієї з фундаторів і членів ООН. Участь української делегації в Паризькій мирній конференції 1947 року.
Завершення збирання основних етнічних земель українського народу в межах єдиної держави. Відмова Сталіна від української етнічної території на захід від лінії Керзона. Операція «Вісла». Обмін населенням між Україною і Польщею.

Складнощі культурного розвитку України у повоєнний період. Відновлення системи освіти. Досягнення українських науковців. Створення українського телебачення. Розвиток літератури, театру, кіно, музики, образотворчого мистецтва. Ідеологічний наступ сталінщини на українську інтелігенцію та спроби культурно-національного відродження. «Жданівщина». Чистка національних кадрів.

Тема 9. . Україна в умовах комуністичного тоталітарного режиму (середина 1950-х-початок 1990-х рр.).

Україна після смерті Сталіна. Ідеологічна кампанія з нагоди 300-річчя Переяславської ради. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа.

Спроби лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Реформи М.С. Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення.

Заходи щодо удосконалення управління і модернізації промисловості. Спроби подолання кризи в сільському господарстві. Участь України в освоєнні східних регіонів СРСР і цілинних земель.

Поява дисидентів в Україні. Зародження руху «шістдесятників», їх роль у національно-культурному житті.

Переміни в кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. та їх наслідки для України.

Реформи середини 60-років, їх згортання консерваторами в партійно-державному керівництві. Зупинення реабілітації і замовчування злочинної діяльності Сталіна. Деформації в структурі економіки України, хижацька експлуатація її багатств, будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства, шкідливість кампанії щодо ліквідації «неперспективних» сіл.

Увільнення П.Ю. Шелеста. Дальше обмеження прав України. В.В. Щербицький як провідник русифікаторської політики центру. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР.

Політичні репресії 60-70-х років. Посилення реакції в духовному житті. Поглиблення нігілістичного ставлення до національної самобутності українського народу. Спотворення історії України.

Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Загострення гальмівних процесів у соціально-економічному та суспільно-політичному розвитку України.

Українська культура 60-80-х років XX ст. Розвиток освіти і науки. Музичне, театральне мистецтво та кінематографія. Архітектура та образотворче мистецтво. Розширення мережі культурно-освітніх закладів та ЗМІ. Розвиток народної самодіяльної творчості.

Тема 10. Національно-державне відродження українського народу. Розбудова незалежної держави.

Спроби М.С .Горбачова реформувати суспільство на шляхах прискорення, перебудови, гласності. Економічна політика центрального уряду і Україна. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.

Відновлення критики сталінізму. Зростання політичної активності народу. Гальмування перебудовчих процесів в Україні. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в’язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму.

Народження Народного руху України і перетворення його в опозиційну до КПРС силу. Перші кроки в демократизації суспільно-політичного життя і утворення нових політичних партій та громадських об’єднань. Реформа виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР. Формування парламентської опозиції – «Народної ради». Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних сил на утвердження державної та економічної незалежності республіки, утворення самостійної держави.

Спроба серпневого (1991 р.) перевороту у Москві та його наслідки для України. Схвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ. Участь інтелігенції, студентської молоді, засобів масової інформації, демократизації суспільства, відродженні національних традицій, розширенні сфери вжитку української мови. Пробудження релігійного життя. Участь української діаспори в державно-творчому процесі.

Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав. Затвердження

державної символіки України.
Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил і Військово-морського флоту, Національної гвардії, Служби безпеки, митної служби. Запровадження національної грошової одиниці та інших інститутів державності.
Прийняття Верховною Радою України нормативних актів для реформування економіки на шляхах підприємництва, переходу до ринкових відносин, приватизації, їх суперечливий характер. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Криза кредитно-фінансової системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошуки шляхів виходу з кризи і соціального захисту населення.
Труднощі національно-культурного відродження, розвитку науки, освіти, духовності. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання в Україні. Кримська автономія.
Формування багатопартійності в Україні; Класифікація політичних партій і об'єднань, їх платформи у виборах до Верховної Ради України 1994 року.
Кампанія 1994 р. по виборах Президента України. Обрання Президентом Л.Д. Кучми. Його соціально-економічна та політична платформа. Кроки по її реалізації. Прийняття Конституції України.
Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв у міжнародних організаціях, входження у світове співтовариство. Набуття Україною без'ядерного статусу.
Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва, припинення воєнних конфліктів. Участь України у миротворчих процесах ООН, у програмі «Партнерство заради миру», в діяльності-Ради Європи.
Україна у складі Співдружності незалежних держав. Українська діаспора на сучасному етапі. Підсумки історичного шляху українського народу і найголовніші уроки історії його змагань за свободу, незалежність, соборність і державність.
Революція Гідності. Підписання політичної частини Угоди про асоціацію України та ЄС. Президентство Петра Порошенка. Президентські та парламентські вибори 2019 р. Війна за Незалежність України 2014-2025 рр.
Культурний розвиток незалежної України. Активізація процесу звернення до історико-культурної спадщини. Утвердження української мови як державної. Розвиток українознавчих досліджень та книгодрукування. Діяльність установ НАН України та ЗМІ. Утвердження нових цивілізаційних цінностей. Масова та елітарна культура. Популяризація української культури у світі. Проблема русифікації та американізації української культури. Діяльність національно-культурних товариств.

9. Опис ІЗ/КПІЗ

Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Історія та культура України» виконується упродовж семестру. Виконання його є обов'язковою умовою успішного вивчення курсу та отримання позитивної оцінки.

Метою виконання КПІЗ є розвиток навичок самостійної пошукової роботи, систематизація та узагальнення знань, поглиблене вивчення окремих тем курсу, закріплення теоретичних знань та практичне застосування знань студента з навчального курсу. Індивідуальне завдання захищається під час семестру у години, виділені для індивідуальної роботи. При виконанні та оформленні індивідуального завдання студент може використовувати наявну базу джерел та літератури із університетської лабораторії, інтернет-ресурси. КПІЗ виконується у формі написання реферату, есе або підготовки презентації.

КПІЗ оцінюється за 100-бальною шкалою. Виконання КПІЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту.

Тематика КПІЗ:

1. Трипільська цивілізація в історії України.

2. Державотворчі та етнокультурні процеси в період Київської Русі.

3. Галицько-Волинське князівство – продовжувач державних і культурних традицій Київської

Русі.

4. Братства та їх роль в духовній консолідації українства.

5. Запорізька Січ у міждержавних відносинах.

6. Національно-культурницька діяльність українського козацтва.

7. Становлення козацької державності.

8. Обмеження та ліквідація козацької державності (кінець XVII–XVIII ст.).

9. Культура Гетьманщини.

10. Політико-адміністративний устрій та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії.

11. Суспільні рухи та національне відродження в Наддніпрянській Україні у XIX ст.

12. “Весна народів” на західноукраїнських землях.

13. Українські землі в роки Першої світової війни.

14. Період діяльності Центральної Ради.

15. Культурно-освітня політика Гетьманату.

16. Більшовицька політика «воєнного комунізму» та НЕПу: суть, форми реалізації та наслідки.

17. Колективізація українського села, методи її здійснення та соціально-економічні наслідки.

18. Більшовицька політика у сфері культури в 20–30-х роках XX ст.

19. Репресії сталінського режиму в Україні у 20–30-х роках XX ст.

20. Окупаційний режим та рух опору на українських землях (1941–1944 рр.).

21. Радянізація західних областей України та депортації українців у 1944–1950-х рр.

22. Соціально-економічні та культурні процеси в УРСР у період хрущовської «відлиги».

23. Дисидентський рух в УРСР.

24. Суспільно-політичні процеси в Україні періоду перебудови.

25. Соціально-економічний розвиток України в період незалежності (1991–2026 рр.).

26. Духовне життя українського суспільства в умовах незалежності (1991–2026 рр.).

27. Війна за Незалежність України (2014-2026 рр.). Основні етапи війни.

10. Загальні вимоги

Освітній процес регулюється академічними правилами ЛНТУ. Здобувачі освіти зобов’язані ознайомитися з вимогами, визначеними Кодексом академічної доброчесності ЛНТУ та Політикою етичного використання штучного інтелекту в ЛНТУ, і дотримуватися принципів академічної доброчесності та етичного використання штучного інтелекту в освітній діяльності.

Академічна доброчесність. Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX та внутрішніх нормативних документів ЛНТУ. Не допускаються академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, привласнення авторства, несамостійне виконання завдань, а також недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися для пошуку ідей, пояснення методів, попереднього структурування, мовного редагування та допоміжного аналізу неконфіденційних даних, якщо конкретне завдання не передбачає повністю самостійного виконання. Здобувач освіти має зазначати використаний інструмент, мету та етап його застосування, перевіряти факти й розрахунки та самостійно обґрунтовувати висновки.

11. Література

І. Навчально-методичні матеріали та розробки

Праці автора силабуса:

1. Історія та культура України. Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх галузей знань денної та заочної форм навчання / уклад. М.П. Костюк. – Луцьк: ЛНТУ, 2023. – 96 С.

2. Історія та культура України. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх галузей знань денної та заочної форм навчання / уклад. М.П. Костюк. – Луцьк: ЛНТУ, 2023. – 62 С.

3. Історія та культура України. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх галузей знань денної та заочної форм навчання / уклад. М.П. Костюк. – Луцьк: ЛНТУ, 2023. – 46 С.

ІІ. Наукові праці

Праці автора силабуса:

4. Костюк Михайло. Фонди Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву як джерело до історії німецької національної меншини в Україні / М. Костюк // Historia localis. Historia globalis. Студії на пошану Андрія Кудряченка: відпов. ред. Василь Ткаченко; упоряд. Степан Віднянський, Петро Вознюк, Денис Іванов, Віктор Лущак, Андрій Мартинов, Володимир Розумюк, Вікторія Солошенко, Василь Ткаченко. – Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», Інститут історії України Національної академії наук України, 2024. С.143–148.

Праці інших авторів:

5. Бажан О., Мицик Ю. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. – К. : Кліо, 2020.

6. Бакалець О. А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI століття. Підручник. (Конспекти лекцій, персоналії, таблиці, документи, хронологія, тести, словник). - Львів: «Магнолія-2006», 2024.

7. Бойко О. Історія України: підручник. 8-ме видання, перероблене, доповнене. – К.: Академія, 2021.

8. Бойко О. Новітня історія України. 2014 – 2023 рр. 2-ге видання. – К.: ВЦ Академія, 2023.

9. Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Боротьба за державу (XVI – XVII ст.) . - К. : Арій, 2020.

10. Гуржій О., Чухліб Т. Козацька Україна. Історія гетьманської держави (XVII – XVIII ст.). - К. : Арій, 2020.

11. Історія та культура України. Частина І : навчальний посібник [Електронний ресурс] / Герасимов Т. Ю., Пономаренко А. Б., Сідлецька Т. І. – Вінниця : ВНТУ, 2025.

12. Історія України та української культури: Навчальний посібник. (у конспективному викладі) / Величко О.Б., Розовик О.Д. – К.: МЕДПРИНТ, 2023.

13. Історія України: навчальний посібник / Олійник М., Ткачук І. – 3-тє видання, виправлене та доповнене. – Львів, Видавництво ПП «Новий Світ – 2000», 2024.

14. Історія української культури: підручник / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін. – 4-е видання. К., 2021.

15. Кордон М.В. Історія української культури: навч. посіб. – Львів: ПП "Магнолія, 2025.

16. Косяк С. М. Історія та культура України: курс лекцій. Навчальний посібник / Укладач Косяк С. М. Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ У, 2024.

17. Лазарович, М. Ілюстрована історія та культура України [Електронний ресурс] / М. Лазарович. - Тернопіль : Джура, 2022.

18. Лазарович, М. Історія та культура України [Текст] : підручник / М. Лазарович. – Тернопіль : ЗУНУ, 2023.

19. Сабадаш Ю. С. Історія української культури : курс лекцій для студентів усіх спеціальностей ОС «Бакалавр» / Ю. С. Сабадаш, Ю. М. Нікольченко, Л. Г. Дабло. – Київ : Ліра-К, 2021.

20. Українська культура : підручник / В. О. Лозовой, Л. В. Анучина, О. В. Бурлука та ін. – Харків : Право, 2021.

21. Danylchenko-Cherniak Oksana. Ukrainian Studies in the World (Part 1+Part 2). 2024.

22. Hrytsak Yaroslav. UKRAINE The Forging of a Nation. Sphere. 2024.

23. Palii Oleksangr. A history of Ukraine. A short course. A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. 2021.

III. Інформаційні ресурси

24. 1000 років української культури: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://1000years.uazone.net/

25. Закон України «Про засади державної політики національної пам’яті Українського народу». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text

26. Інститут історії України Національної академії наук України: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://history.org.ua/uk

27. Інститут народознавства НАН України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ethnology.lviv.ua/

28. Історичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.history.univ.kiev.ua

29. Історія та культура України [Електронний ресурс]: дистанц. курс. – Режим доступу: https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4284

30. Історія української культури. Ізборник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://litopys.org.ua/istkult/ikult.htm

31. Музей видатних діячів української культури: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mvduk.com.ua/

32. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/

33. Сайт інституту Етнографії Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ethography.org.ua/

34. Український інститут національної пам’яті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.memorv.gov.ua/page/ukrainska-druga-svitova

35. Український центр: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrcenter.com/

36. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://korolenko.kharkov.com/

37. Diasporiana – українська діаспорна електронна бібліотека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://diasporiana.org.ua